

Relevantná štúdia k žiadosti

Červenokamenská environmentálna cesta

Mikroregión Červený Kameň

Východisková situácia projektu

Mikroregión Červený Kameň je združením obcí, ktorého hlavným cieľom je spolupráca pri rozvoji obcí v ňom združených. Ide o obce Báhoň, Budmerice, Častá, Doľany, Vištuk, Jablonec, Píla, Štefanová, Dubová.

Obce Mikroregiónu Červený Kameň riešia problematiku environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu najmä na miestnej úrovni. Hlavným zdrojom je formálne vzdelávanie žiakov a žiačok v predškolskom a školskom systéme (základnej škole). Každá z obcí sa v rámci svojich možností snaží o šírenie osvetu aj medzi obyvateľmi a to najmä v oblasti odpadového hospodárstva. Spracovaný Plán sociálneho a hospodárskeho rozvoja Mikroregiónu Červený Kameň zachytáva určité aspekty environmentálnej výchovy, resp. zlepšenia životného prostredia.

Mikroregión Červený Kameň patrí k ôsmim vybraným územiám v rámci Slovenska, kde je realizovaný projekt **Proaktivity pre biodiverzitu v regiónoch Slovenska**. Nositeľom projektu je Univerzita Komenského v Bratislave, Katedra environmentálnej ekológie a manažmentu krajiny a Katedra pedológie a je zameraný na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľov mikroregiónu a ich zapojenie do aktívnej ochrany prírody. Formou workshopov, lektorovaných exkurzií a tvorivých dielní, pod odborným vedením pedagógov, sa deti v školách a návštevníci exkurzií oboznamujú s okolitou prírodou, jej špecifikami a tiež metódami jej výskumu a spracovania poznatkov.

Projekt sa začal vo februári v roku 2020, kedy sa uskutočnili tvorivé dielne pre žiakov základnej školy s materskou školou v Častej. Program tvorivých dielní bol zameraný na spoznávanie rôznorodosti pôdných organizmov, rastlín, živočíchov aj biotopov, kde sa mohli deti interaktívnym spôsobom zoznámiť s konkrétnymi ukázkami prírodnín, sledovať a skúmať ich lupou a mikroskopom. Pripravené mali pracovné listy a po splnení zadaných úloh ich čakala špeciálna odmena.

V auguste 2020 sa uskutočnili odborne lektorované exkurzie. Prvá exkurzia v Dolňanoch bola zameraná na spoznávanie domácich aj cudzokrajných drevín a pôdneho prostredia v na území Arboreta. Ďalšie exkurzie sa venovali spoznávaniu rozmanitosti rastlín a živočíchov v okolí Budmeríc, v časti lesa Lindava a v brehových porastoch rieky Gidra a Vodnej nádrže Budmerice. Sériu tematicky zameraných exkurzií zavŕšilo pozorovanie netopierov loviacich pri vodnej nádrži v Budmericiach. Účastníci mohli prostredníctvom ultrazvukových detektorov sledovať netopiere, oboznámiť sa s ukázkami viacerých metód ich výskumu, ukázkami starostlivosti o netopiere a oboznámiť sa s charakteristickými druhmi netopierov v okolitých biotopov. V lete 2021 pokračovali exkurzie na Dubovej a na náučnom chodníku v Jablonci. V roku 2022 je projekt zameraný na praktický manažment zelene v území, v rámci ktorého je riešená vybraná časť v obci Báhoň a tvorivé dielne na základnej škole vo Vištuku.

Predložený projekt Červenokamenská environmentálna cesta sa vyššie uvedenou pozitívnou skúsenosťou inšpiruje. Nadväzujeme na aktivity pre deti a mládež so vzdelávacím charakterom.

Špecificky však predložený projekt obohacujeme o prvky aktívnej občianskej participácie v oblasti environmentálnej výchovy.

Plánovaný spôsob realizácie projektu

V rámci prvej fázy realizácie projektu oslovíme občanov jednotlivých obcí s ponukou aktívne sa zapojiť do implementácie projektu. Bude zverejnený dotazník, kde občania budú môcť uviesť tipy na jedinečnosti svojej obce v kontexte životného prostredia. Výsledkom bude výber jedného až dvoch takýchto prvkov (v každej obci), pre ktoré sa vyhotovia informačné výstupy. Môže ísť napríklad o:

- vzorové kontajnerové stojisko s inovatívnym označením triedenia odpadu
- stanovisko v prírode s vysokou mierou zaujímavej biodiverzity (napr. vtáctva pri rybníku)
- príklad nakladania s bio odpadom z prevádzok (napr. spracovanie vína)
- ukážka lokálneho hospodárenia (napr. farma pri obci Vištuk so stromoradím hrušiek, včelínom a hipoterapiami)
- ukážka fungovania koreňovej čistiarne
- a iné

Nápady budú spracovávať aj žiaci a žiačky na základných školách a to formou obrázkov, ktoré budú neskôr vystavené.

Dôvod, pre ktorý neuvádzame vopred konkrétne prvky, ktoré budeme inštalovať je, že chceme zachovať participatívny proces. Je pre nás dôležité, aby občania boli aktívne zapájaní do procesov už v úvodných fázach a neboli len "konzumentmi" výsledkov. Uvedomujeme si, že pre krátkosť času to môže skomplikovať implementáciu projektu, avšak je to pre nás natoľko kľúčové, že čas na komunikáciu o výbere vhodných environmentálnych prvkov potrebujeme v projekte mať.

V rámci implementácie tak môže ísť o informačné tabule ako je napríklad nasledujúca tabuľa:

Zdroj: <https://chkolatorica.sopsr.sk/>

Môže však ísť aj o makety či iné fyzické objekty (popísané vyššie), ktoré pomôžu ich návštevníkom pochopiť environmentálnu jedinečnosť miesta, kde sa práve nachádzajú. Pre lepšie uchopenie ilustratívny príklad:

V obci Vištuk bude zverejnený dotazník, občania posielajú nápady na zaujímavé miesta súvisiace s environmentálnym vzdelávaním. Informácia o iniciatíve je zverejnená na web stránke obce, web stránke Mikroregiónu Červený Kameň a sociálnych sieťach. Dochádza k vyplneniu online dotazníka, prípadne je možnosť podnety odovzdať aj v papierovej podobe. Súčasne s tým zaradia do svojho programu zber podnetov na takéto lokality aj na Základnej škole v obci. Po ukončení zberu sa objavia medzi podnetmi už spomínaná farma pri obci so stromoradiť hrušiek, včelínom a hipoterapiami. Ďalej je tam podnet na vybudovanie informačnej tabule pri potoku o riečnom systéme v mikroregióne, návrh na osadenie ďalekohľadu na pozorovanie vtáctva pri rybníku (podobný, ako býva osadený na turistických rozhľadniach) a zopár ďalších. Skupina zložená zo zástupcov jednotlivých obcí vyberie jeden či dva prvky, ktoré sa zrealizujú z prostriedkov Environmentálneho fondu. Vybrali informačnú tabuľu pri potoku a osadenie ďalekohľadu pri rybníku. Tieto sa technicky zrealizujú a budú zobrazené aj v mape (popísané nižšie). V mape sa objavia aj všetky ďalšie relevantné podnety na zaujímavé miesta, len sa k nim nebudú vytvárať prvky.

Po **výbere vhodných prvkov** bude prebiehať **proces ich zabezpečenia** - prieskum trhu, resp. obstaraním v zmysle platných právnych predpisov. Ako uvádzame, pôjde o menšie prvky, ktoré nevyžadujú stavebné povolenia. Tohto kritéria sa budeme držať a tak aj informačné tabule budú mať len taký rozmer, aby postačovala „ohláška“.

Kľúčovou časťou celého projektu sú **vzdelávacie aktivity**. Tie pozostáva z viacerých výstupov, ktoré majú osvetovo-vzdelávací charakter.

a) spoločný leták environmentálnych jedinečností (online aj offline verzia)

Materiál bude spracovaný v podobe mapy, kde budú zaznačené jednotlivé environmentálne prvky v jednotlivých obciach. Cieľové skupiny ho v rámci projektu využijú počas environmentálneho putovania, avšak k dispozícii bude aj po skončení projektu.

Offline verzia bude jednoduché farebné leporelo a distribuované bude do všetkých obcí, ako aj na relevantné miesta mimo nich (napr. úrad Bratislavského samosprávneho kraja, mesta Pezinok, Modra a ďalšie miesta). Takto sa informácia o Červenokamenskej environmentálnej ceste dostane k širšiemu spektru ľudí. V tomto prípade však nejde o podporu cestovného ruchu ako takého, ale na cielené poukázanie na zaujímavé prírodné/krajinné prvky v mikroregióne hodné návštevy (alebo získania viac informácií o nich).

Online verzia bude už popisovaná mapa na web stránke, postavená na technológii Google máp.

b) enviromentálne putovanie Mikroregiónom Červený Kameň

V rámci tejto časti budú žiaci a žiačky z jednotlivých základných škôl Mikroregiónu navštevovať vybudované prvky v obciach. Počas jedného dňa, kedy bude táto činnosti organizovaná intenzívne. Tento deň bude prebiehať tak, že zapojení žiačky a žiaci z každej obce navštívia ostatné obce. Súčasťou budú aj krátke prednášky/prezentácie odborníkov vysvetľujúce, čo sa na informačnej tabuli (resp. inom prvku) nachádza. Vyvrcholením bude spoločné stretnutie všetkých skupín v jednej z obcí, kde bude pre nich pripravené občerstvenie s rešpektovaním "zero waste" princípov (a tak poháriky a misky si prinesú so sebou).

Putovanie môžu počas obdobia trvania projektu uskutočniť aj rodiny, resp. jednotlivci/skupiny, ktoré sa tak rozhodnú. Práve z toho dôvodu vznikne vyššie uvedený leták jedinečností.

V rámci skupiny detí, ktoré cestu absolvujú budeme dbať na to, aby mali možnosť zúčastniť sa aj deti zdravotne znevýhodnené, pokiaľ školu navštevujú.

Pre realizáciu tejto aktivity je z hľadiska rozpočtu nevyhnutné zabezpečiť autobus/autobusy, aby sa mohli účastníci a účastníčky presúvať. Nakoľko je 9 obcí, na jeden autobus vychádzajú 3 obce, spolu teda je potrebný prenájom 3 autobusov. Tieto ráno vyzdvihnú vybraných žiakov v prvej/druhej/tretej obci, presunú sa do ďalšej obce, následne ďalšej atď. Napokon sa všetky skupiny stretnú na jednom mieste pre vyhodnotenie celej aktivity. Po úplnom závere žiakov a žiačky ešte autobusy rozvezú späť do „domovských“ obcí.

Taktiež spoločné občerstvenie na záver „putovania“ má svoje významné miesto z hľadiska budovania komunity mikroregiónu. Bez uvedených položiek by prišiel celý projekt o svoju komunitný podstatu.

Súčasťou projektu je aj **aktualizácia web stránky www.mck.sk**. Doplnená bude mapa environmentálnej cesty a tiež krátke články o jednotlivých bodoch v nej. Využijeme technológiu Google máp, kde je možné zadávať jednotlivé lokality a krátke popisy k nim. Zaujímavosťou si tak budú môcť tak v PC ako aj v mobilných telefónoch rýchlo pozrieť miesta, ktoré môžu navštíviť. Uvažovali sme aj o vytvorení samostatnej (novej) stránky, avšak z hľadiska prepojenia na informovaní o činnosti Mikroregiónu Červený Kameň nám dáva väčší zmysel dopracovať uvedenú stránku mck.sk.

Prienik s Rezortná koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu do roku 2025:

Predložený projekt má prienik najmä v oblastiach cieľovej skupiny a to najmä žiaci základných škôl - I. stupeň, žiaci základných škôl - II. stupeň. Sekundárne je to aj široká verejnosť a podnikateľský sektor (ktorý sa zapojí do environmentálnej mapy). Z hľadiska naplnenia súladu s cieľmi, opatreniami a aktivitami Koncepcie projekt zasahuje nasledujúce oblasti:

- 1.3.2 Realizovať projekty a aktivity pre širokú verejnosť, marginalizované skupiny obyvateľstva, skupiny s mentálnym a fyzickým znevýhodnením s využitím najnovších poznatkov, inovatívnych postupov a pod..

Plnenie: realizáciu projektu a jeho hlavných aktivít

- 3.1.2 Zvyšovať osvetu formou vydávania periodických a neperiodických publikácií, časopisov a odborných štúdií a iných typov informačných a propagačných materiálov za účelom zvyšovania environmentálneho povedomia širokej verejnosti.

Plnenie: vytvorenie a distribúcia infomateriálu/letáku

- 3.2.2 Podporiť moderné a atraktívne formy neformálnej EVVO formou využívania nových informačných a digitálnych technológií, on-line platforiem, mobilných aplikácií, cloudových

riešení, e-learningu a špeciálnych portálov a programov využiteľných aj v procese formálneho vzdelávania a vytvorenie spoločného internetového portálu EVVO.

Plnenie: aktualizácia webu a interaktívnu mapu s popiskami environmentálnych zaujímavostí v Mikroregión Červený Kameň

Environmentálna osвета ako prierezový princíp spomínaný v Stratégia environmentálnej politiky SR do roku 2030 ("Zelenšie Slovensko") je súčasťou predloženého projektu.

Pozn. k harmonogramu: v prípade schválenia projektu a poskytnutia finančných prostriedkov po termíne umožňujúcom čerpanie prostriedkov až do 31.3. nasledujúceho kalendárneho roka, harmonogram by sa tejto skutočnosti prispôbil (teda projekt by končil 31.3.2023).

Rozpočet/finančné krytie projektu

Realizácia projektu vyžaduje minimálne nasledujúce nákladové položky (všetky sumy sú uvedené s DPH):

	Jednotková cena	Počet jednotiek	Spolu
Environmentálne prvky	4300 €	9 (prvkov)	38 700 €
Prenájom autobusu	1000 €	3 (autobusy)	3 000 €
Lektorné pre lektorov	45 €	30 (osobohodín)	1 350 €
Koordinácia projektu	40 €	60 (osobohodín)	2 400 €
Všeobecný spotrebný materiál	878,95 €	1 (sada)	878,95 €
Účtovníctvo projektu	1 000 €	1 (služba)	1 000 €

	Jednotková cena	Počet jednotiek	Spolu
Drobné občerstvenie	5 €	300 (osôb)	1 500 €
Vytvorenie enviromapy/letáku	500 €	1 (služba)	500 €
Tlač letáku	0,5 €	500 (ks)	250 €
Aktualizácia web stránky www.mck.sk	2000 €	1 (služba)	2 000 €

Celkové náklady na projekt: 51 578,95 €, z toho požadovaná dotácia 49 000 €. Vlastné zdroje 2578,95 €.

Popis k položkám

Environmentálne prvky: Vytvorenie prvkov v 9 obciach a teda na každú obec bude v priemere vyčlenených 4300 €. Environmentálne prvky môžu byť informačné tabule, ale aj rôzne iné "objekty", ktoré budú súvisieť s vybraným miestom (popísané v štúdii vyššie). Pri obstaraní sa bude postupovať v zmysle platných právnych predpisov, tak aby bola zachovaná hospodárnosť, efektívnosť a ďalšie kritéria oprávnených výdavkov.

Prenájom autobusu: Cena 1000 €/deň/autobus je stanovená na základe predbežného prieskumu u spoločnosti ARRIVA Slovakia, a.s. Dôvod výberu troch autobusov popisuje v časti opisujúcej spôsob realizácie. Účtovne pôjde o službu tretej strany s úhradou na faktúru, nie cestovné.

Lektorné pre lektorov: 5 hodín x min. 6 prvkov, kde bude lektor = 30 osobohodín. Lektori tak nebudú pri všetkých prvkoch, ale len tam, kde to bude účelné a zmysluplné.

Koordinácia projektu: Koordinátor/ka projektu bude riešená ako služba (na faktúru), nie pracovná zmluva či iný typ pracovnoprávneho vzťahu. Môže byť rozdelené medzi viaceru "dodávateľov". Koordinátorka pripravuje leták, mapu, koordinuje prípravu environmentálnych prvkov, komunikuje so zástupcami jednotlivých obcí o realizácii projektu

Všeobecný spotrebný materiál: Tonery, papier, písacie potreby, ďalší spotrebný materiál využitý počas prípravy a implementácie aktivít.

Účtovníctvo projektu: Nakoľko projekt bude zaťažovať účtovnú agendu súčasného spracovateľa nad rámec obvyklých úkonov, bude potrebné uhradiť (ako služba tretej strany, na faktúru) tieto úkony priamo s projektom súvisiace.

Drobné občerstvenie: Občerstvenie pre žiakov a žiačky + sprevádzajúce osoby počas enviroputovania + ich spoločné stretnutie. Ako uvádzame vyššie, ide podstatný komunitný rozmer celého podujatia.

Vytvorenie enviromapy/letáku: Grafický návrh a grafické práce súvisiace s prípravou papierovej verzie mapy.

Tlač letáku: tlač letáku na ekologický papier.

Aktualizácia web stránky www.mck.sk: Vytvorenie online mapy, úprava štruktúry stránky pre potreby projektu, vytvorenie textov o jednotlivých miestach v mape. Služba na faktúru.